

Брюксел, 28 април 2025 г.
(OR. en)

7679/25

CULT 25
AUDIO 23
SOC 235
SUSTDEV 20
SAN 169
EDUC 120
EMPL 151
RELEX 481
DIGIT 67

БЕЛЕЖКА

От:	Председателството
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Нов подход към културата в Европейския съюз: „Културен компас“ и бъдещето на програмата „Творческа Европа“ – <i>Ориентационен дебат</i>

Приложено на делегациите се изпраща бележка с насоки на председателството по посочената по-горе тема с оглед на ориентационния дебат на заседанието на Съвета (Образование, младеж, култура и спорт) на 13 май 2025 г.

**Нов подход към културата в Европейския съюз:
„Културен компас“ и бъдещето на програмата „Творческа Европа“**

Ориентационен дебат

A. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата нестабилна и тревожна геополитическа ситуация изисква силен и обединен ЕС. Културата и културното наследство са израз на творчеството и богатата ни история; те осигуряват основите на обществения живот, културното многообразие и европейските ценности. Същевременно секторите на културата и творчеството в Европа са изправени пред безпрецедентни предизвикателства. Руската агресия срещу Украйна и варварските ѝ прояви ясно показват, че културното наследство също е застрашено. В ситуации на конфликт, при които споделената култура и наследство на Европа стават жертва на война, от решаващо значение е да се развие социална и институционална устойчивост, както и стратегии, които поставят културата, наследството и устойчивото развитие в центъра на политиките за възстановяване.

Ето защо в този решаващ за Европа етап е необходимо преосмисляне на нашата подкрепа за секторите на културата и творчеството. Очакваме публикуването на многогодишната финансова рамка за периода 2028 – 2034 г., която ще определи обхвата и условията на бъдещата финансова подкрепа от ЕС за културата. Успоредно с това и в отговор на поканата на Съвета Европейската комисия работи по „Културен компас“ – всеобхватна стратегическа рамка за насочване и използване на множеството измерения на културата, която следва да даде насока по належащите въпроси, пред които са изправени секторите на културата и творчеството в Европа.

Б. БЪДЕЩЕТО НА ПРОГРАМАТА „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“

В този контекст програмата „Творческа Европа“ – най-важният, финансиран от ЕС инструмент за подкрепа на европейските сектори на културата и творчеството, е от особен интерес за всички държави членки. Инициативите, изпълнявани в рамките на програмата „Творческа Европа“, дадоха възможност за предоставяне на значителна подкрепа за трансграничното сътрудничество, насърчаване на културното и езиковото многообразие, обединяване на експертен опит и развиване на потенциала и обхвата на европейските субекти в секторите на културата и творчеството. Те също така допринесоха за засилване на професионализацията и конкурентоспособността на секторите на културата и творчеството, както и за растеж на световния пазар.

Планирането и изпълнението на програмата „Творческа Европа“ остава в правомощията на Европейската комисия. През януари 2025 г. министрите на културата на 27-те държави от ЕС подписаха писмо, адресирано до заместник-председателя Хена Виркунен и комисарите Глен Микалеф и Пьотр Серафин, в което подчертаха значението на културата за развитието и многообразието на Европа и посочиха, че съвместните усилия за поддържане на програмата следва да продължат. Министрите на културата от ЕС отбелязаха, че програмата „Творческа Европа“ е единствената програма на ЕС, специално предназначена да подкрепя сътрудничеството между културните и творческите организации, хората на изкуството и професионалистите в областта на културата. Те подчертаха, че културата играе ключова роля за защитата на общността на ценностите, обогатяването на нашата обща европейска идентичност и задълбочаването на социалното сближаване, като същевременно подкрепя иновациите и конкурентоспособността. Освен това културата насърчава чувството за принадлежност и гражданска ангажираност, което е от съществено значение за отстояването на демократичните ценности на ЕС. Те отбелязаха, че необходимостта от сътрудничество в секторите на културата и творчеството на равнището на ЕС никога не е била по-неотложна, особено в контекста на текущата цифрова трансформация и в един постоянно променящ се свят.

Волята за продължаване на програма „Творческа Европа“ се потвърждава от заключението на писмото:

„(...) за да гарантираме, че секторът може да продължи да се адаптира и да процъфтява в бързо променящата се глобална среда, ние, долуподписаните министри на културата, настоятелно призоваваме Европейската комисия да продължи да дава приоритет на културното многообразие и творческата свобода. Потвърждаваме отново, че секторите на културата и творчеството, включително аудио-визуалният сектор, изискват ефективни и съобразени със сектора стимули на ЕС. Тези стимули трябва да бъдат както силно видими, така и стратегически разработени в подкрепа на културното сътрудничество и създаването на съдържание. Те следва да гарантират, че стратегиите и приоритетите на ЕС за финансиране са гъвкави и отговарят на бързо променящите се потребности на сектора, както и на цифровите предизвикателства и технологичните иновации. Без да изпреварваме преговорите за бюджета на ЕС, бихме искали да подчертаем, че само с такива целенасочени мерки можем да запазим дългосрочната устойчивост, конкурентоспособност и жизненост на европейската културна и творческа екосистема. Очакваме да продължим съвместните си усилия и да укрепим допълнително ролята на Европа за насърчаване на културното многообразие, творчеството и иновациите.“

Ясната и твърда позиция на министрите на културата от ЕС е ключов елемент, който трябва да се вземе предвид в текущия подготвителен процес за укрепване на програмата „Творческа Европа“ в бъдеще.

В. НОВ „КУЛТУРЕН КОМПАС“

„Културен компас“ е водеща инициатива в писмото за определяне на ресора на комисар Глен Микалеф. Компасът следва да спомогне за включването на културата във всеобхватните цели на политиката на ЕС, като утвърждава ценностите и ръководните принципи на ЕС, като крайната цел е да се гарантира, че културата става по-достъпна за всички. Той следва да отговори на необходимостта от по-стратегически и съгласуван подход в подкрепата на ЕС за културата, който да отговаря на сложния политически и геополитически контекст.

Комисията започна подготовка за тази стратегическа инициатива, включително първи ползотворен обмен с държавите – членки на ЕС, който се проведе по време на неформалната среща на министрите във Варшава на 8 април, като постави акцента върху основните ръководни принципи за изготвянето на политиките на ЕС в областта на културата, които трябва да залегнат в бъдещия „Културен компас“, и потвърди основните насоки. Държавите членки изтъкнаха присъщата стойност на културата и необходимостта да се гарантира творческата свобода, да се опазва културното многообразие, културното наследство и да се изгражда устойчивост на сектора с принос на цифровите технологии за подготвеност и достъпност на културата. В контекста на изменението на климата създателите на политики в областта на културата следва също така да вземат предвид устойчивото развитие, да гарантират инвестиции в иновации и технологична трансформация, като същевременно обърнат внимание на въздействието на изкуствения интелект върху сектора. В много от мненията хората на изкуството и творците бяха посочени като ключов капитал, като се подкрепяше законодателство, улесняващо техните условия на труд и справедливо заплащане, подобряващо социалната закрила. Участниците единодушно подчертаха ролята на културата за изграждането на демокрацията, благосъстоянието и здравето на обществата и в резултат на това бяха повдигнати въпросите за интегрирането на културата в политиките на ЕС и културната дипломация.

След конструктивните обсъждания по време на неформалната среща на министрите, заседанието на Съвета по образование, младеж, култура и спорт на 13 май дава възможност на министрите да задълбочат обмена на мнения по ключови теми на културната политика, които са включени в „Културен компас“, за да се преодолеят основните предизвикателства пред културата, секторите на културата и творчеството и свързаните с тях отрасли.

Всеобхватният процес на консултации за „Културен компас“ включва и писмена консултация (онлайн проучване) и работен семинар, организиран съвместно от Европейската комисия и председателството на 17 юни 2025 г. в Брюксел. Тези различни етапи на консултации имат за цел да улеснят участието на държавите членки в разработването на бъдещата стратегическа подкрепа на политиката на ЕС за културата.

Г. ВЪПРОСИ ЗА ОРИЕНТАЦИОННИЯ ДЕБАТ

В този контекст министрите се приканват да споделят възгледите си по следните въпроси:

1. Като се имат предвид настоящите предизвикателства, пред които са изправени секторите на културата и творчеството, моля, посочете дали програмата „Творческа Европа“ следва да бъде адаптирана, за да се отговори по-добре на тези предизвикателства, и ако „да“, по какъв начин?
2. Като се има предвид настоящият геополитически контекст, как „Културен компас“ може да наруши статуквото и да гарантира, че стратегическото значение на културата се признава заедно с новите политически приоритети, възникващи на равнището на ЕС и на равнището на държавите членки?

Моля, не превишавайте времето за изказване от три минути.

Председателството би желало министрите да представят своите изявления в писмена форма след заседанието на Съвета по образование, младеж, култура и спорт. Вашите предложения ще бъдат изпратени на Европейската комисия като принос за по-нататъшната подготовка на бъдещата програма „Творческа Европа“ и „Културен компас“.
